

CARBALLO CALERO

Do galeguismo e da lingua

Responsable da cátedra de galego da Universidade de Santiago e membro da Real Academia Galega, Ricardo Carballo Calero defíñese políticamente como «galeguista puro». Participou, nos anos da República, na primeira redacción do Estatuto, más radical ca a que logo sería plebiscitada. Membro do Partido Galeguista, serialle prohibido o exercicio do ensino, actividade fundamental da súa vida.

O Partido Galeguista estaba tendo bastante influencia cando estalou a Guerra. Sin embargo, unha vez rematada ésta, non rexurdíu, nin siquén nin no esilio. ¿Ten isto unha esplicación lóxica?

En realidade se considerou, polas persoas que desempeñaban un papel importante na política activa, que o Partido Galeguista, que non era en realidade nin un partido de esquerda nin un partido de dereitas, non tiña posibilidade de actuar con eficacia nas novas condicións e se pensou máis ben que iste partido debía ser substituído por unha forza de esquerda, de tipo socialista, e por unha forza orientada cara a moderación de tipo socialista, e por unha forza orientada cara a moderación de tipo, clásico, social cristiana, que poderían realizar un labor máis eficaz nas circunstancias sociopolíticas creadas.

Dende o 38 a hoxe pasou moito tempo en que Galicia e, xaora, a cultura galega, que empezaba a recuperarse, viuse sensiblemente afectada; ¿qué supuxo o Franquismo pra a nosa cultura?

E curiosísimo que foi precisamente durante o dominio franquista cando a cultura galega cobró unha puxanza que lle permitiu erguerse da situación minoritaria na que se atopaba antes. Dende logo, houbo un momento en que, coma o río Guadiana, a cultura galega permaneció soterrada, permanecéu «underground», pero precisamente a aspereza das circunstancias en que se desenrolaba a vida galega daquellos templos, polo menos a vida galega auténtica, e a vida cultural como manifestación disa autenticidade, fixo que tornara un pulo que nunca tivo a cultura galega. E é a época en que polo menos se reorganizan institucións que van servir de base ó desenrollo, nunca denantes producido, de moitos aspectos da nosa cultura.

Nestes anos a Academia tivo, ou polo menos debía

ter, unha certa importancia no desenrollo da cultura do País; ¿é realmente aceptable o seu funcionamento durante este tempo?

Hai que distinguir dúas etapas na vida da Academia Galega. A Academia estivo a punto de ser aniquilada cando a Guerra se produciu. Entón, don Manuel Casás, unha figura de dereitas que fora alcalde da Coruña e tiña prestíxio como ademanistrador, logrou salvar á Academia, naturalmente á costa dunha certa atonía na súa vida. Foi un período de sono invernal. Pasados os anos máis ásperos, a Academia elixiu un presidente á morte de Casás, que foi Sebastián Martínez-Risco, e desde entón, se verifica un proceso de recuperación, dentro das posibilidades que unha Academia ten nos tempos presentes.

Porque, ó cabio, se trata dunhas institucións cujo funcionamento ten que estar limitado a determinadas orientacións, a determinadas publicacións, a determinadas conmemoracións, xa que o traballo en equipo se pode realizar con máis eficacia, en moitos aspectos, dentro de outras institucións. Entendo, pois, que a Academia, despóis daquela etapa en que efectivamente, toda a vida cultural estaba en suspeso, realizou un labor útil que, naturalmente, ten que intensificarse.

A Academia defende a cooficialidade da lingua galega. ¿Cooficialidade significa normalización?

Si a fórmula propugnada pola Academia ten sido a cooficialidade, ou simplemente se ten solicitado que se reconozan os dereitos do pobo galego ao emprego legal do seu idioma, é detalle que queda fóra do meu coñecimento, xa que eu nunca desempeñei cargo algún dentro da Academia. De tódolos xeitos. Penso que comprendo unha serie de medidas de tipo más social que legal pra conseguir que, unha vez equiparados os dous idiomas dende o punto de vista estritamente xurídico, a superioridade social que o castelán ten adquirido no transcurso de varios séculos, non mantéa ó galego en posición subalterna. De xeito que dunha ou doutra forma, hai que arbitrar medidas pra potenciar o galego, senón a súa loita dentro dunha suposta «cooficialidade» sería unha loita desigual encamiñada ao fracaso. Hai que galeguizar a sociedade. Non abonda con dispor oficialmente a igualdade dos dous idiomas. Por outra banda, sin perxúcio de que, o castelán sexa conñocido e respetado polos gale-

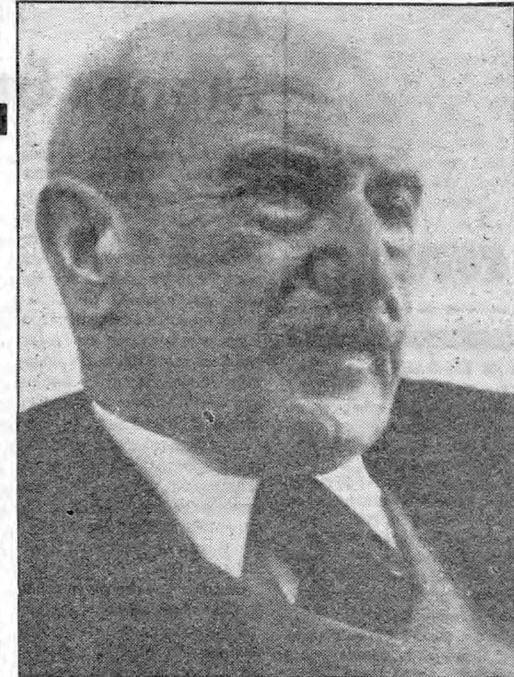
gos, parece lóxico aspirar a que o galego sexa algún día a lingua natural de todos os galegos.

Tamén a Academia editou unhas normas ortográficas, ¿Non é antes a normalización que a normativización?

A normalización é, naturalmente, un proceso moi más difícil e por iso que históricamente temos comenzado pola normativización do idioma. Normativización que, contra do que cree moita xente, está fundamentalmente conseguida, xa que as diferencias prácticas de tipo ortográfico ou morfolóxico que se dan entre os escritores son hoxe mínimas e nun futuro próximo poden convertirse en inesistentes. Por outra parte, eu tamén son partidario dun dogmatismo legal en materia idiomática, que nos impuxera a ditadura de calquier institución ou de calquer persoa. Hai que concienciar ao pobo respeito da necesidade de resolver certos problemas para evitar a anarquia idiomática. Pero, en fin de contas, ha de ser o mesmo uso o que determine a nivelación definitiva.

Vostede, creo que foi ao remate do 73, nun artigo falaba de que era un feito moi importante o que máis de dous mil labregos non tiveran ningún incommodo en firmar unha carta en galego. Considerando que, en certa medida isto é un feito político, ¿cómo intervén, neste e noutras casas, a lingua na política?

Naturalmente, é un feito político e, además, temos asistido nestes derradeiros anos a un novo pranteamento da lingua como medio de actuación pública. Ese feito ó que vostede alude é realmente moi importante, pero dende entón temos progresado de maneira extraordinaria. Ten en conta que somente as persoas que se definían expresamente como galeguistas utilizaban públicamente a nosa lingua antes da Guerra Civil, mentres que hoxe, cásase todos os grupos políticos que actúan na nosa terra utilizan o idioma galego como instrumento de propaganda, non sómente pra propagar os ideais que poidan considerarse herdados do galeguismo clásico-tradicional, senón simplemente pra propugnar reivindicacións de tipo social ou político que non afecten directamente ó galeguismo. Esto é consecuencia do longo esforzo realizado durante moitos anos por persoas que venían vinculadas tradicionalmente ao galeguismo

«Si me tivera que definir políticamente, definírmame como galeguista puro.»

e, se ben é certo que son ainda más ben as capas directoras as que utilizan o galego como instrumento de eficacia pública, o certo é que por primeira vez está pasando do instrumental ou home culto ó home das camadas populares o sentido do uso da lingua e mesmo a corrección da lingua. Durante moltísimo tempo houbo xente que se preocupaba do galego culto está influindo no laba o campesiño e o galego que falaba e escribia o intelectual non se comunicaban. Agora, por primeira vez, hai esa comunicación, por primeira vez, pra ser máis correcto, o galego culto está influindo no galego popular.

UCD tamén utiliza o galego en gran parte da propaganda pra Galicia. Supónenos que existe unha razón propagandística de peso, dado que ningún dos seus homes públicos é sospeitoso de galeguismo...

Emprégano os dirixentes de Unión de Centro Democrático, emprégano os dirixentes do Partido Comunista de España, emprégano moitos grupos políticos que non son tradicionalmente galeguistas, que non teñen línea, que non teñen tradición galeguista. Eso significa, pura e simplemente, que o galeguismo ten trunfado nese aspecto, que comprenden que non cabe hoxe formular ningunha reivindicación que, dalgún xeito, se refira a Galicia, sin empregar a súa lingua. Iste é un dos feitos máis venturosos que podemos inscribir no haber do galeguismo tradicional. Naturalmente, sería absurdo rexular esa colaboración porque se trate de persoas dun galeguismo recente, ou dun galeguismo que se pode

poñer en duda. Si queremos que o galego se use, debemos recibir cos brazos abertos a quien queira que sexa que o use, ándia que sexa pra refutar posiciones que podámos considerar ortodoxamente galeguistas.

Outro trunfo sería, entón, o emprego do galego na publicidade...

Dacordo, e hai algúns intentos, algúns ensaios neste sentido; agora ben, a publicidade sería a publicidade de industrias, de casas comerciais, e xa saben vostedes que a industria e o comercio galegos en gran parte foron postos en pé, na época da conversión da economía natural en economía industrial, por persoas que viñeron de fora de Galicia e que non foron asimilados, a diferenza do que ocurriu nouros países. Naturalmente, hai que conseguir a asimilación dos maragatos, dos roianos, dos cameranos, en cuás mans está gran parte do comercio. E podemos decir disto o que decímos antes: hai que recibir coa millor cortesía os intentos máis ou menos tímidos, os intentos más ou menos decididos que fagan estas persoas de irixen: non galego pra incorporarse ao país en que viven.

E pra rematar, se se tivera que definir políticamente...

Eu, políticamente, non considero que teña nin vocación nin aptitudes. Si me tivera que definir políticamente, definírmame como galeguista «puro», entendendo que as soluciones dos problemas concretos deberían ser as que o pobo de Galicia, libremente consultado, libremente decidira.

Antón L. Galego